

FREDENSBORG
KOMMUNE

Velegnet til børn med en sproglig udvikling svarende til 3-4 år

Sproggavens bogfolder til **Jeg kan altså ikke sove**

Titel: Sproggavens bogfolder til bogen 'Jeg kan altså ikke sove' (Raab, Brigitte: Jeg kan altså ikke sove. Lamberth. 2002 (ISBN: 9788778683793))

Udarbejdet af: Pædagoger i Børnehusene Humlebæk i samarbejde med læsekonsulent, Marianne Aen Thorsen, og med konsulentbistand fra Nationalt Videncenter for Læsning.

Udgivet af: Center for Læring, Fritid og Sundhed, Fredensborg Kommune.

Tak til: Forlaget Lamberth og illustratør Manuela Olten, som venligst har givet tilladelse til på forsiden af folderen at anvende forsidebilledet fra bogen 'Jeg kan altså ikke sove'.

Version: 1.0

Versionsdato: 2016-09-06

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til læsekonsulent, **Marianne Aen Thorsen**, dir.tlf.nr.: 7256 2277, eller e-mail: mtho@fredensborg.dk

Henvendelser vedr. projekt Sproggaven rettes til konsulent, **Liv Holmgaard Nørrelykke**, dir.tlf.nr.: 7256 5417, eller e-mail: lihn@fredensborg.dk

Om bogen

En lille pige kan ikke sove. Mor prøver at hjælpe ved at fortælle, hvordan forskellige dyr sover. Måske kan det hjælpe at sove på en anden måde?

Bogen giver børnene viden om dyrenes verden. Dialogen om bogen kan give børnene en forståelse for, at der findes mange måder at sove/leve på. Vi finder hver vores måde.

Vejledning til Sproggaven

I den generelle vejledning til Sproggaven kan du læse mere om, hvordan du forbereder den dialogiske læsning. Her kan du også få mere viden om, hvordan du udvikler børnenes sprog. Så derfor er det en god idé at have læst vejledningen til Sproggaven som grundlag for at arbejde med de forskellige bogfoldere.

Før du går i gang

- Læs bogen selv og øv dig i at læse den op med indlevelse og tydelig udtale.
- Understreg fokusordene.
- Planlæg dine spørgsmål.
- Vælg aktiviteter efter den dialogiske læsning (se under Læs og leg: literacy-udviklende lege og aktiviteter).

Medbring

- iPad
- Globus/landkort, evt. børnenes egne sovedyr, en gryde med låg, en klemme
- Legetøjsdyr fra Danmark (fx ko) og Afrika (fx løve)
- To plastikkasser og billeder af en fisk, en kugle, en kuffert, en pirat (se under Ordforråd)
- Forskellige ting til at lave lyd, fx ske i kop, tændstikæske, vækkeur osv.

De tre faser i dialogisk læsning

Første fase: Læs og lyt

1. Vis børnene, at vi læser bogen fra første til sidste side dvs. børnene ser hvordan de kan bladre frem i bogen. Læs titlen højt og peg på ordene imens, så børnene ser læseretningen. Lad børnene legelæse titlen. Lad dem gætte på handlingen ved at bladre i bogen, se billederne, for- og bagsiden.
2. Vis børnene, at du starter med at læse fra øverste venstre hjørne. Læs bogen højt for børnene. Vigtigt, at de får en god forståelse af handlingen.
3. Bagefter kan I tale kort om bogen, og du kan tage fat på de første fokusord (se under Fokusord).

Anden fase: Læs og snak

1. Arbejd med de næste fokusord. Spørg også børnene, hvad de kan huske fra historien.
2. Læs bogen op, men stop op flere steder for at inddrage børnene i en dialog. Her kan du have planlagt, hvilke spørgsmål du kan stille (se under Læs og snak: Den sprogdviklende dialog).

Tredje fase: Læs og leg

1. Arbejd med de sidste fokusord til bogen.
2. Lad børnene skiftes til at fortælle handlingen i bogen. Du kan bede børnene fortælle ud fra billederne i bogen, og du kan guide dem med spørgsmål
3. Lad børnene fortælle, hvad de synes om bogen, og lav bogquizzen (se under Læs og leg: Bogquiz). Vælg derefter lege og aktiviteter til at styrke børnenes literacy-kompetencer – mindst én aktivitet under hver overskrift (se under Læs og leg: literacy-udviklende lege og aktiviteter).

Fokusord

De fleste børn med sproglig alder på 3-4 år taler sådan, at de umiddelbart kan forstås. Men de er stadig i gang med at lære at udtale alle lydene i ord helt præcist. Mange børn forenkler stadigvæk ordene. Det kan de gøre ved at udelade eller erstatte en lyd med en anden lyd, de nemmere kan sige fx kan "ko" blive til "do". Derfor kan nogle af fokusordene til bogen godt drille lidt bl.a. "fjende", hvor det især kan være svært at sige starten af ordet (fj).

Det er derfor vigtigt, at børnene hører dig sige hvert fokusord meget tydeligt og mange gange, så de ved, hvordan ordet rigtigt skal lyde. Det hjælper børnene i deres forsøg på selv at udtale ordet og senere, når de i skolen skal læse og stave ordet. Sig også ordene i andre daglige sammenhænge i institutionen.

Det er en god idé at lave jeres egne visuelle illustrationer til fokusordene. Det kan I gøre, imens I arbejder med fokusordene. Med iPad eller digitalkamera kan I tage billeder eller små filmklip, som viser fokusordene, og I kan lægge dem på Family og på den måde få forældrene med til at bruge dem derhjemme.

Gruppering af fokusord

Du kan med fordel gruppere fokusordene, så I laver aktiviteter med fokusord, der passer sammen.

Du kan lave en aktivitet med nogle af fokusordene, inden du læser historien første gang. Fx kan du anvende aktiviteten tælleleg under Ordforråd til at introducere fokusordene fra gruppe 1: "Afrika", "ræv", "stork", "flagermus" til børnene. Eller du kan se film og billeder af dyr fra Afrika og Danmark på iPad og tale med børnene om dem. Måske er I også heldige at kunne låne nogle udstoppede dyr.

Når børnene har hørt historien første gang, kan du arbejde videre med ordene i gruppe 1 i det omfang, der er behov for det.

I den generelle vejledning kan du læse mere om baggrunden for gruppering af fokusordene.

I det følgende er der forslag til gruppering af fokusordene.

Gruppe 1

1. AFRIKA

"Se leoparderne. De sover i træerne. Hvor bor leoparderne? Ja, de bor i Afrika. Det er langt væk. Er der nogen, der ved, hvor Afrika ligger". Find globussen eller kortet frem. *"Hvor ligger Danmark? Hvor ligger Afrika? Vi hører også om et andet dyr, som lever i Afrika? Den har en lang hals. Hvad er det for et dyr? Ja, det er en giraf. Hvorfor mon den har så lang en hals? Hvad spiser den? Hvad spiser en leopard?"* Find små filmklip med giraffer og leoparder på iPaden.

2. STORK

"Se den flotte fugl. Det er en stork. Hvor lever der storke (både her om sommeren og i Afrika om vinteren)? Hvor bygger storken sin rede? Har I set en stork?" Find billeder af storke på iPaden.

"Hvilken farve har storkens ben? Er der nogen der har noget rødt tøj på i dag? Hvornår står storken på et ben?" Få børnene til at lege stork og stå på et ben. *"Kan I sove, når I står på et ben? I gamle dage troede man, at små børn kom med storken".* Fortæl om det.

3. FLAGERMUS

"Der også et dyr, som sover med hovedet nedad. Hvad er det for et dyr? Ja, det er en flagermus. Hvor lever der flagermus? Er der nogen af jer, som har set en flagermus? Hvorfor ser vi ikke ret tit flagermus? Ja, de flyver mest rundt, når vi sover". Find billeder af flagermus på iPaden. Fortæl, at den ser dårligt, og at den flyver fint uden at støde ind i noget, fordi den bruger lydsignaler. Lad børnene lege flagermus og baske rundt på stuen med lukkede øjnene. Tal om, hvordan det er at bevæge sig rundt uden at kunne se, og hvor smart det er, at flagermusen bruger lydsignaler til at finde vej. Lad dem evt. prøve at sove som en flagermus, dvs. at hænge med hovedet nedad. Kan de mærke, at det kan gøre ondt i deres knæhaser?

4. RÆV

"Ræven er en af ændernes fjender. Hvad kan den nemlig lide at spise? Hvor bor ræven? Hvordan ser den ud? Er der nogen, der har set en ræv". Vis et billede af en ræv eller flere ræve på iPaden. Brug ordet i flertal (ræve). *"Ræve kan sove rævesøvn. Ved I hvad det er? Ræven kan lade som om den sover, og så pludselig farer den frem og fanger en and eller et andet dyr. Har I prøvet at sove rævesøvn? Lad os prøve at sove rævesøvn".* Her kunne I prøve at

sove rævesøvn og på den måde narre en anden voksen til at tro, at I allesammen er faldet i søvn.

Gruppe 2

5. BUGEN

"Kuglefisken vil gerne sove med bugen opad". Vis hvordan og peg på din mave. "Bugen er fiskens mave. Hvad mon der er inden i fiskens bug?"

6. ØJENLÅG

"Se på fiskene, der sover. De har åbne øje. Hvorfor sover de med åbne øjne? De kan ikke lukke øjnene. Kan I? Ja, I lukker øjnene med jeres øjenlåg. Fiskene har ikke nogen øjenlåg. Så et øjenlåg er et låg til at lukke øjnene med. Kender I andre låg?" Vis dem fx en gryde med låg og tal om låget. "Så hvad bruger vi altså øjenlågene til? Hvor mange øjenlåg har I? Hvorfor det?" Vis to fingre for at visualisere antallet. Prøv at åbne og lukke øjnene. "Hvornår har vi lukkede øjne? Hvad mon det betyder, når pigen siger, at hun ikke har lukket et øje oppe i træerne?" Tal evt. også om børnenes øjenfarve.

7. KLEMME

"Pigen kan ikke sove, selv om hun klemmer øjnene tæt i. Hvem kan vise, hvordan det ser ud, når vi klemmer øjnene tæt i? Lad os prøve allesammen. Er det rart? Hun prøver også at sove med et øje på klem. Hvem kan vise, hvad det er? En dør kan også stå på klem. Hvem vil sætte døren på klem? Hvad betyder det, at døren er på klem? Er der nogen af jer, som sover med døren på klem? Men klem kan også være noget helt andet. Hvad kan det være?"

Børnene kan byde ind. Ellers kan du sige til et barn: *"Kom hen til mig. Nu giver jeg dig et klem – fordi jeg godt kan lide dig. Kan I give hinanden et klem".* Tag tøjklemmen frem. *"Hvad er så det her? Ja, det er en klemme. Vi kan åbne den og lukke den. Den kan klemme sammen om noget tøj – eller den kan klemme om vores finger".* Sæt klemmen på din finger. *"Hvem tør sætte klemmen på sin finger? Så gør det lidt ondt. Hvad sker der, hvis vi har sko på, der er for små? Ja, så klemmer de".* Hvis I senere skal spise rugbrødsmadder, kan du fortælle, at en sammenlagt rugbrødsmad også hedder en klemme. Så det ord har virkelig mange betydninger.

8. FJENDE

"Ænderne sover i en stor flok. Se de sover mange sammen, og den yderste har et øje på klem. Hvad mon den skal holde øje med? Ja, ræven. Hvorfor det? Så ræven er ændernes fjende. Hvad er det modsatte af en fjende (ven)? De fleste dyr har fjender". Tal om de fjender, bogens dyr kan have, og om børnene selv kender nogen, der har fjender. *"Hvad kan man gøre, hvis man har en fjende?"*

Gruppe 3

9. STIGE

"Se, pigen har stillet en stige op ad træet? Hvad bruger man en stige til?" Find (evt. på iPaden) billeder af situationer, hvor nogen bruger en stige. *"Har I en stige derhjemme? Har vi en stige i børnehaven?"* Prøv evt. at gå op og ned ad en lille stige. *"Hvad hedder det, når der er to (stiger)?"* Tal om, at der er store og små stiger, nogle skal stå op ad noget, og andre kan stå selv.

10. BALANCEN

"Nu skal vi se, om vi kan holde balancen og stå længe på et ben". Lad børnene stå på et ben igen. Gør det også selv og mist så balancen, så du næsten falder og må stå på begge ben igen. *"Hov, nu mistede jeg balancen. Kan I holde balancen?"* Tal om, hvad det betyder at holde balancen – og at miste balancen. Lad børnene øve sig i at holde balancen og sørg for, at både du og børnene bruger ordet *"balance"* imens.

Inddrag gerne nogle få ord mere, som børnene måske bliver optagede af under arbejdet med bogen.

Læs og snak: Den sprogdudviklende dialog

Spørgsmål er gode til at indlede en dialog med børnene. Her er eksempler på forskellige former for spørgsmål, som du kan bruge. De kan være for svære eller lette, så du må tilpasse spørgsmålene til din børnegruppe. Åbne spørgsmål giver bedre mulighed for en naturlig dialog end lukkede spørgsmål.

I vejledningshæftet til Sproggaven kan du læse mere om, hvordan du kan have en dialog med børnene og styrke deres sprog i dialogen om bogen.

Du kan forvente, at de fleste børn med en sproglig alder på 3-4 år kan sige sætninger på 6-8 ord, og deres sætninger bliver længere og mere

komplekse op mod 4-års alderen. Børn med et stort ordforråd kan sige længere sætninger end børn med et lille ordforråd. Så du kan hjælpe børnene til at sige længere sætninger ved at styrke deres ordforråd.

Lukkede spørgsmål

- Hvad har pigen svært ved?
- Hvad skal pigen sove i?
- Hvilke dyr fortæller hendes mor om?
- Hvor bor der leoparder?
- Hvordan sover en leopard?
- Stil samme spørgsmål om de andre dyr i bogen.
- Hvad har pigen på, når hun skal sove?
- Hvordan ser hendes nattøj ud? Hvilket mønster er det? (prikket)
- Hvilket mønster er der på leoparderne, girafferne, hunden?
- Hvilke andre mønstre kan I finde i bogen? (fx stribet, ternet)

Åbne eller halvåbne spørgsmål

- Hvad sker der på billedet? (her kan du vælge et billede ad gangen og bede børnene om at fortælle til billedet. Du kan opmuntre børnene til at bruge fokusordene, når de fortæller.)
- Hvad sker der når du skal sove – hvad skal du have på?
- Hvad skal du gøre på badeværelset, inden du går i seng?
- Hvad har du på, når du skal sove? Hvordan ser dit nattøj ud?
- Hvem putter dig? Får du godnathistorie. Hvem læser for dig?
- Hvor sover du? Hvad lukker du?
- Har du et sovedyr med i seng? Hvad er det/hedder det osv.?
- Hvad gør du, hvis du ikke kan sove?
- Hvorfor tror du, mor fortæller om alle dyrene?
- Hvad tror du, pigen tænker om at sove ligesom dyrene?
- Hvordan mon det ville være at sove i et træ/på et ben osv.?

Læs og leg: Bogquiz

Bogquiz med bl.a. bogens fokusord. Fokusordene står i parentes – opmuntr børnene til at sige "en" eller "et" foran navneordene fx "en stige".

Afhængigt af din børnegruppe kan du have færre eller flere quizspørgsmål. Vælg de spørgsmål, som passer til din børnegruppe. Det vil være godt, hvis du vælger spørgsmål, som får børnene til at få øje på sammenhænge imellem ord fx spørgsmål, der handler om

modsatninger, og spørgsmål hvor børnene skal nævne tre af samme slags.

- Hvor lever der giraffer? (Afrika)
- Hvad kan man bruge for at komme op i et træ? (en stige)
- Hvilket dyr sover på et ben? (en stork)
- Hvad hedder det låg, vi har for øjnene? (et øjenlåg)
- Hvad hedder det, når døren ikke er helt lukket? (står på klem)
- Hvad hedder fiskens mave? (bugen, en bug)
- Hvilket dyr sover med hovedet nedad? (en flagermus)
- Hvad er det modsatte af ven? (en fjende)
- Hvilket dyr er ændernes fjende? (en ræv)
- Nævn tre dyr, der lever i Afrika.
- Nævn tre dyr, der lever i Danmark.
- Hvad betyder det ikke at lukke et øje?
- Hvor er dine knæhaser?
- Hvad spiser en stork?
- Nævn tre fisk.
- Nævn tre dyr på en bondegård.
- Nævn tre kæledyr, man kan have derhjemme
- Nævn tre dyr med vinger.
- Nævn et dyr med pletter.
- Hvilket mønster er der på en zebra?

Læs og leg: Literacy-udviklende lege og aktiviteter

Nedenunder er lege og aktiviteter sorteret under forskellige overskrifter. Overskrifterne fortæller, hvilke literacy-kompetencer legene og aktiviteterne især styrker.

Selv om flere af legene og aktiviteterne styrker flere literacy-kompetencer, står de kun nævnt under én overskrift.

Vælg mindst én aktivitet under hver overskrift. Tilpas evt. aktiviteten, så den passer til din børnegruppe. Rækkefølgen er underordnet.

Du er velkommen til at lave flere aktiviteter end én under hver overskrift – og du kan også designe nye aktiviteter for at styrke de literacy-kompetencer, som er nævnt i overskrifterne.

Ordforråd

Alle legene styrker børnenes ordforråd.

- GÆT ET DYR

Et barn trækker et af de legetøjsdyr, du har med. De andre må ikke se, hvad det er for et dyr. Så skal I spørge barnet *"Er du et næsehorn osv.?"* og barnet skal svare med *"Ja, det er jeg"* eller *"Nej, jeg er ikke et næsehorn osv."*. Dvs. Barnet øver brugen af ordet *"ikke"*. Legen kan udvides med spørgsmål som *"Bor du i Afrika?"*, *"Kan du flyve?"* osv.

- HJÆLP DYRET MED AT FINDE SIN VEN

Find 6 legetøjsdyr. Der skal være to af samme slags (behøver ikke at være helt ens). Sig til børnene, at legen går ud på, at de skal hjælpe de tre dyr med at finde sin ven, altså fx har den ene løve den anden løve som ven. Dyrene er blevet væk for hinanden, og de vil så gerne være sammen, så de kan følges ad ud i junglen. Stil nu 3 dyr op på en række (en af hver slags). Lad børnene se på og tale om rækkefølgen af de opstillede dyr et minuts tid. Dæk dyrene med et viskestykke. Giv de andre 3 dyr til børnene. Legen går nu ud på, at børnene skal stille deres 3 dyr op på række og i samme rækkefølge, som de dyr der er under viskestykket. Fjern viskestykket, så børnene kan se, om dyrevennerne står over for hinanden. Afhængigt af din børnegruppe kan du starte med 2 dyrevennepar, eller du kan fortsætte legen med 4 dyrevennepar. Denne leg styrker også børnenes arbejdshukommelse.

- KAN DU HUSKE?

Vis børnene et billede fra bogen. Sig, at de skal kigge godt på det. Børnene får cirka et minut. Luk så bogen og spørg dem, hvad de kan huske. Du kan også spørge dem om særlige ting i billedet fx til billedet af pigen, hvor hun ligger i badekarret *"Hvad farve er pigens badehætte?"* Denne leg styrker også børnenes visuelle hukommelse.

- TÆLLELEG

Tæl nogle af dyrene i bogen – brug flertalsformen af ordene fx en and, to ænder osv. Brug gerne fingrene samtidigt, så børnene får et visuelt indtryk af antallet. Du kan skrive tal og dyr i et skema på et stort stykke papir, imens børnene ser på. Tal højt, imens du skriver. Skemaet kunne se sådan ud:

Dyr	Antal
Storke	2

Prikkerne giver en visuel illustration af antallet. I kunne lave tilsvarende skema med andre ting, som børnene gerne vil tælle. Hæng skemaet op og tal om det flere gange, så børnene erfarer, at skrifttegn er en hjælp til at huske. Denne leg styrker også børnenes sproglige kompleksitet (bøje ord i flertal) og tidlige literacy- og numeracy-kompetencer.

- SORTERE DYR

Sorter dyr i forskellige kategorier. Her kan du lægge forskellige dyr på bordet (helst legetøjsdyr - alternativt billeder). Først taler I om, hvad dyrene hedder, hvor de bor, hvad de spiser, om der er store/små, farlige/ufarlige, kæledyr eller vilde dyr eller bondegårdsdyr mm.. Nu kan du vise, hvordan dyrene kan samles i grupper. Her er det en god idé at have 2 kasser med fx små plastikkasser. Du kan tage et næsehorn og en elefant og sige *"Nu skal vi lege en leg med at putte dyrene ned i kasser. Dyr, der passer sammen, kan komme ned i samme kasse. Næsehorn og elefant passer sammen. De bor begge to i Afrika"*, og så lægger du dem ned i en plastikkasse. Spørg børnene *"Er der andre dyr, der bor samme sted?"* Børnene svarer og lægger de dyr i den anden kasse. Tag derefter dyrene op af kasserne igen. Nu kan I lege med at sortere dyrene efter andre forhold fx om de spiser kød eller ej, om de er farlige/ufarlige, om de er store eller små, lever på landjorden eller i luften/vandet osv. Lad også gerne børnene byde ind med ideer til at sortere dyrene. Ved at sortere dyrene gør børnene sig erfaringer med at lave forskellige associationer imellem ord og derved styrkes deres muligheder for at holde orden på ordene i deres eget ordforråd. Det gør det nemmere for børnene både at huske ordene og tilegne sig nye ord.

- BYGGE ORD

Her er der brug for nogle billeder som fx af en fisk, en kugle, en kuffert og en pirat. Skriv på billederne, hvad det er fx skriv fisk på billedet af fisken osv. Tal om, at det er et billede af en fisk, og der står ordet fisk på billedet. Her er det vigtigt, at børnene erfarer, at både billedet og ordet refererer til en fisk. Sig ordene sammen med børnene. Vend nu billederne med bagsiden opad. To børn skal trække et billede. De trækker fx *"kugle"* og *"fisk"* og siger de to ord. Legen går nu ud på at skubbe de to billeder tæt sammen, så

der dannes et sammensat ord *"kuglefisk"*. Prøv at bytte om på rækkefølgen af billederne. Så står der *"fiskekugle"*. Tal om, hvad de to sammensatte ord betyder. Måske trækker børnene *"kuffert"* og *"kugle"*. Sæt igen ordene sammen til hhv. *"kuffertkugle"* og *"kuglekuffert"*. Tal om, hvad det mon kan være. Lad børnene bruge deres fantasi og gøre sig mange forskellige forestillinger om de nye ord. Børnene kan også tegne de nye ord og legeskrive, hvad de har tegnet. Du skriver med voksenskrift, hvad børnene har skrevet. Gå evt. på jagt i børnehaven efter sammensatte ord – eller børnene kan selv finde på nogen, fx *"dukkehus"*, *"dukkebil"*, *"dukketøj"*, *"dukkevugge"* osv. Denne leg styrker også børnenes forståelse for ords opbygning og betydning. Denne leg egner sig bedst til børn, som er tæt på 4 år i sproglig udvikling.

Lydlig opmærksomhed

Aktiviteterne styrker børnenes lydlige opmærksomhed på flere niveauer: hverdagslyde, dyrellyde og rim.

- **GÆT EN LYD**

Denne leg går ud på, at børnene skal gætte en lyd. Børnene kan selv finde ting, der kan sige en lyd, eller du kan medbringe forskellige ting, som kan sige en lyd. Lav lyden et sted, hvor børnene ikke kan se fx i en papkasse eller bag et møbel. Børnene gætter, hvad det er for en lyd. Børnene kan skiftes til at lave lyde. Denne leg og den næste leg styrker også børnenes lydlige hukommelse.

- **GÆT DYRET**

Brug en app, som kan gengive dyrellyde fx *TumblingLyd123*. Først kan I sammen høre dyrenes lyde og se billederne af dyrene samtidigt. Bagefter kan du skjule iPadens skærm for børnene, så de kun kan høre lyden og gætte, hvilket dyr siger den lyd.

- **LEG MED SJOVE RIM**

Det må gerne være vrøvlerim, fx *lege-bege*, *mave-bave* osv.

- **RIMSPIL**

Hvis I har et rimspil i børnehaven, kan I lege med det. Der findes også et gratis rimspil på <http://blog.abclek.dk/gratis-materiale/> Det hedder *Rim Hop*, hvor børnene hopper rim.

Sproglig rytme og ords lydlig udtryk – i sange, rim og remser

Sangene styrker børnenes opmærksomhed på rytmen og ords lydlig udtryk.

- SOLEN ER SÅ RØD MOR (sang)
- ELEFANTENS VUGGEVISE (sang)

Sprog i aktiviteter med krop og bevægelse

Disse aktiviteter knytter sprog og bevægelse sammen og understøtter dermed børnenes kropslige forståelse af ordene.

- BALANCELEGE
Stå på et ben, på hænder/hoved, snak om hvor man ellers skal holde balancen, fx når man cykler eller går på line.
- DYRELEGE
Børnene skal bevæge sig som dyrene: Flyve, svømme, som små dyr, som store lange dyr. Fx kan de trække et dyr fra en pose (eller et billede), og så skal de bevæge sig som det dyr.
- BJØRNEN SOVER/ANDEN SOVER/STORKEN SOVER
Sangen synges og leges først på sædvanligvis. Bagefter kan den synges med de forskellige dyr, og børnene kan gøre lige som dyrene fx:

Anden sover,
Anden sover
Med et øje på klem.
Den må holde øje
Ræven den er farlig
Anden sover
Anden sover
Med et øje på klem

Storken sover,
Storken sover
På sit ene ben. (evt. kan der synges: På sit venstre ben)
Står på det så længe
Får så lov at skifte
Storken sover
Storken sover
På sit andet ben (evt. kan der synges: På sit højre ben)

FRØEN I MOSEN

Syng sangen og leg legen.

En lille frø i mosen sad
kvak- kvak, kvak-kvak, kvak-kvak!
Den hopped' om og var så glad
kvak- kvak, kvak-kvak, kvak-kvak!

Men hør nu, hvad der skete mer:
kvak- kvak, kvak-kvak, kvak-kvak!
Stork Langeben vor frømand ser
ak- ak, ak-ak, ak-ak!

Du lille frø, nu tar jeg dig:
kvak-kvak, kvak-kvak, kvak-kvak!
Tre sultne unger venter mig
tak-tak, tak-tak, tak-tak!

Leg til Frøen i mosen:
Frøen hopper om i mosen ved den ene side. Storken står spejdende på et ben på den anden side. De andre børn sidder og synger.

Storken får øje på frøen og spanker efter den med lange skridt.

Storken fanger frøen og holder den fast, imens den (med den ene vinge) flyver hjem til ungerne.

Sprog i aktiviteter med digitale medier

Aktiviteterne styrker børnenes literacy-kompetencer.

- **FILM PÅ IPAD**

Filmene kan handle om noget i tilknytning til bogen. Det kan fx være, at hvert barn i din børnegruppe fortæller lidt om et dyr og viser, hvordan dyret sover. Lad børnene vise filmene for hinanden. Aktiviteten styrker også børnenes sætningsudvikling og fortællekompetencer.

- **FILM OG SPEAK**

Hvis I får lejlighed til at tage i zoologisk have eller et andet sted med dyr, kan I filme dyrene, og børnene kan indtale speak til filmen. Aktiviteten kan også styrke børnenes fortællekompetencer.

- **FIKTIV DYREFILM**
Lad børnene lege med legetøjsdyrene. De kan fx lege en leg, hvor dyrene mødes for at lege sammen og bagefter sove sammen. Børnene er dyrenes stemmer. Et barn filmer legetøjsdyrene med iPad, så de laver en lille fiktiv dyrefilm sammen. Aktiviteten styrker også børnenes fantasi og indlevelse.
- **BEGREBSLEG**
Børnene går på jagt efter forskellige ting inde eller ude, som passer sammen. Det kunne fx være noget med et mønster på. Børnene skal så tage et billede af ting med mønster på, fx en dukkekjole, et håndklæde. Du kan også vælge, at børnene skal tage billeder af noget med en bestemt farve, en bestemt form (fx runde ting) eller ting, der viser en bestemt modsætning, fx stor/lille. Bagefter præsenterer børnene deres billeder. Aktiviteten styrker børnenes færdigheder begrebsforståelse.
- **APPEN TALKING TOM**
- **APPEN ORDSPILLET**
Navnet på et dyr/instrument bliver sagt, og man hører dets lyd.
- **APPEN SOUND MATCH**
Vendespil med billeder og lyd.
- **APPEN MINE FØRSTE ORD**
Indeholder fotografier af dyr og deres lyde.

Appsene styrker børnenes lydige opmærksomhed og evt. også deres visuelle og auditive korttidshukommelse.

Sprog i sociale og personlige kompetencer

- **DUKKEN SKAL PUTTES**
Leg en leg, hvor børnene skal putte en dukke i seng og læse godnathistorie.
- **DYRENE SKAL SOVE**
Leg en leg, hvor børnene er dyr, som sover sammen og passer godt på hinanden, ved at der er én, som holder udkig efter fjender.

Sprog i kreative aktiviteter mm.

Kreative aktiviteter såsom at tegne, male, spille spil, lege, spille teater samt tage på ture ud af huset og til biblioteket kan bruges til at understøtte børnenes forståelse og tilegnelse af fokusordene og literacy-kompetencer.

- **TEGNE DYR**

Børnene tegner dyr og legskriver, hvad de har tegnet. Skriv det med din voksenskrift under deres legeskrift. Lav en lille udstilling med tegningerne. Her erfarer børnene, at de kan bruge tegn/legeskrivning til at kommunikere, dvs. literacy-kompetencer.

- **FISK**

Hvis I har mulighed for det, kan I besøge en dyrehandel og se på fiskene og bagefter lave et akvarium med forskellige fantasifisk, som klippes ud og sættes ind i akvariet. Prøv at give navne til fiskene – gerne sammensatte ord som fx fodboldfisk, kyssefisk osv. Børnene legeskriver navnene, og du skriver med din voksenskrift. I denne aktivitet styrkes børnenes finmotorik, forståelse af tegn, fantasi og literacy-kompetencer.

Denne folder er én af i alt 13 bogfoldere, der er udarbejdet ifm. projekt Sproggaven på dagtilbudsområdet i Fredensborg Kommune.

Folderen beskriver arbejdet med bogen 'Jeg kan altså ikke sove' indenfor rammerne af metoden udvidet dialogisk læsning udviklet ifm. projekt Sproggaven på dagtilbudsområdet i Fredensborg Kommune.

Folderen er målrettet fagfolk og studerende, der arbejder og beskæftiger sig med 0-6 årige børns udvikling af sprog- og literacy-færdigheder.

Folderen er tilgængelig på www.fredensborg.dk og www.videnomlaesning.dk, hvorfra den frit kan downloades og kopieres/distribueres.

Ved at scanne nedenstående QR kode kan du se eksempler på arbejdet indenfor hver af de tre faser i den udvidede dialogiske læsning:

Fredensborg Kommune
Egevangen 3B
2980 Kokkedal
Tlf. 7256 5000
fredensborg@fredensborg.dk

